

3. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства / І. В. Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 512 с.
4. Некряч Т.Є., Чала Ю.П. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних заходів / Т. Є. Некряч, Ю. П. Чала. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2008. – 200 с.
5. Thomas Stephen Using Translation to Overcome Cross-Cultural Pragmatic Failure / Stephen Thomas // New Comparison. – № 8. – 1989. – P. 75-84.
6. Md. Ziaul Haque Translating Literary Prose: Problems and Solutions Vol. 2, No. 6; 2012 ISSN 1923-869X E-ISSN 1923-8703 Published by Canadian Center of Science and Education 97 – P.98. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academia.edu/9894763/>

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ В СИСТЕМІ МИСТЕЦТВ

Ольга Шикиринська

к.філол.н.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Сучасна теорія літературної компаративістики виділяє чотири основних вектора її предмета як дисципліни: генетична контактологія, порівняльна типологія, імагологія і література в системі мистецтв [3]. Основу літературознавчих міждисциплінарних студій становить вивчення взаємодії літератури з іншими видами мистецтва. Результат органічного поєднання у творі різних семіотичних рядів позначається за допомогою сформульованого в другій половині ХХ ст. поняття «інтермедіальності», яке згодом виділилося в самостійну область досліджень. Першими роботами, присвяченими вивченню літератури в системі мистецтв, стали дослідження зарубіжних (Оскар Вальцель (Oscar Walzel), Арнольд Хаузер (Arnold Hauser), Освальд Шпенглер (Oswald Spengler), Йенс Шретер (Jens Shröter), російських і українських теоретиків літератури (Михайло Алексєєв, Олександр Білецький, Дмитро Наливайко, Іван Франко, Ірина Хангельдієва, Кіра Шахова й ін.). Міждисциплінарні студії розкриваються на перетині гуманітарних дисциплін: філології, мистецтвознавства, філософії та культурології.

Теорія інтермедіальності передбачає вивчення смислової і образної взаємодії різних видів мистецтва в тексті художнього твору. Вона виступає як особливий спосіб текстуальної організації і як специфічна методологія. Феномен інтермедіальності полягає в розширенні можливостей інтерпретації літературного твору не тільки за допомогою літературознавчого інструментарію, але й мистецтвознавчої термінології. Теорія синтезу мистецтв заклала фундамент вітчизняної літературознавчої компаративістики, оскільки виявлення міжхудожніх і міжлітературних («генетико-контактних») зв'язків було предметом перших порівняльних студій: (Олександр Білецький «Франко і індійська література» (1956), Микола Конрад «Захід і Схід» (1972), Григорій Вервес «Польська література і Україна» (1985), Дмитро Наливайко «Спільність і своєрідність: українська література в контексті європейського літературного процесу» (1988)) і лягло в основу досліджень ХХІ століття (Дмитро Затонський «Модернізм і постмодернізм. Думки про одвічне коловороті витончених і незграбних мистецтв» (2001), Людмила Грицик «Українська компаративістика: концептуальні проєкції» (2010) та ін.). Таким чином, є всі підстави стверджувати, що методологія інтермедіальних досліджень укорінена в літературознавчу герменевтики компаративних студій.

Поява в останні десятиліття великої кількості статей і дисертацій, пов'язаних з дослідженням літературно-художніх взаємодій різних епох без чіткої методологічної парадигми обумовлює актуальність цього дослідження. Мета статті полягає у

формуванні теоретичних уявлень про особливості методології інтермедіального аналізу як складової частини порівняльного літературознавства.

У коло завдань даного дослідження входить уточнення категоріального апарату і типів міжвидового інтеракціонізму з виділенням найбільш дієвих методів в контексті актуальних питань компаративістики в області міждисциплінарних досліджень. Новизна цієї роботи обумовлена назрілою необхідністю розгляду методології інтермедіального аналізу як корелята сучасних компаративних і мистецтвознавчих методик.

Категоріальний апарат. У сучасній літературній компаративістиці активно функціонує велика кількість наукової термінології, ключовими ознаками якої є співзвучний префікс, як-от: «*мульти-*», «*інтер-*», «*інтра-*», «*між-*», «*транс-*», «*сін-*» (від гр. сполучника *συν* – «*разом з*»), який зазвичай вживається при дослідженні контактів між літературою і різними формами мистецтва. Велика частина понять з подібною основою є новою в літературознавстві, й нерідко одні й ті ж терміни несуть неоднакове семантичне навантаження і застосовуються для позначення різних явищ, тому, на наш погляд, доцільно визначитися з категоріальним апаратом, який лежить в основі сучасних міждисциплінарних методик.

Інтермедійність – особливий спосіб організації художнього тексту, в якому специфічна форма діалогу культур (синтезу мистецтв) відбувається за допомогою взаємодії різних художніх референцій [4]. На наше переконання, метою відображення концептосфери різних видів мистецтва у творі способами художнього слова є подолання результатів диференціації в естетиці та суспільстві, пошук втраченої цілісності буття.

Міждисциплінарність (інтердисциплінарність) – системний підхід у науці, заснований на використанні представниками певної галузі знань методології різних наукових дисциплін і активному оперуванні відповідним їх специфіці категоріальним апаратом.

Трансдисциплінарність є близьким за значенням терміном, під яким розуміють глибші процеси, пов'язані з прямим перенесенням дослідних схем з однієї галузі в іншу. У літературознавстві цей підхід отримав вираження у застосуванні дослідницьких методів психології, медицини, психопатології, антропології, соціології, математики при аналізі літературного тексту. Синонімічні визначення – *мультидисциплінарність*, *полідисциплінарність* несуть аналогічне смислове навантаження і передбачають збереження власного об'єкта дослідження при виразній взаємодії наук [2].

Синергія – комбінований вплив факторів, який характеризується тим, що їх об'єднана дія суттєво перевершує ефект кожного окремо взятого компонента та їх простої суми [1].

Синтез (від грец. *з'єднання, складання*) – процес з'єднання чи об'єднання речей або понять в ціле.

Інтеракціонізм (від англ. *interaction* – «*взаємодія*») – методологічний підхід, що поєднує кілька різних напрямків у суспільних науках.

Інтертекстуальність – термін, введений у 1967 році теоретиком постструктуралізму Юлією Кристєвою для позначення загальної властивості текстів, що виражається в наявності між ними зв'язків, завдяки яким тексти (або їх частини) можуть багатьма різноманітними способами явно чи неявно посилатися один на одного.

Типи міжвидового інтеракціонізму. Найбільш поширеними видами взаємодії мистецтв, на наш погляд, стали наступні трансформаційні парадигми:

- об'єднання зорово-просторових характеристик (Г. Е. Лессінг) в окремо взятому виді мистецтва (театр, кіно, телебачення);

- міжвидова інтерполяція художніх кодів (театральність прози, емблематичність дискурсу, музичність поезії / прози);
- репрезентація одного виду мистецтва («медіа») іншим із взаємодоповненням знакових систем кожного з них (екфразис, живопис у кіно, архітектура на фотографіях, явища синестезії).

Літературно-мистецькі взаємодії мають безпосереднє відношення до двох останніх типів міжвидового інтеракціонізму: переклад мовою суміжних мистецтв окремих формотворчих засобів певного виду мистецтва і взаємопереплетення медійних дискурсів. Міжвидова інтерполяція художніх кодів ґрунтується на синтезі словесного та образотворчого начал тимчасових (література, музика) і просторових (образотворче мистецтво, скульптура) видів художньої творчості.

Очевидно, що для наукового аналізу літературно-художніх взаємодій необхідно використовувати як літературознавчу, так і мистецтвознавчу методологію. Таке об'єднання є прийнятним з позиції міждисциплінарного характеру будь-якої методології гуманітарних наук, що зазвичай об'єднує знання з історії, філософії, релігії, психології, соціології, лінгвістики та літературознавства. У своїй сукупності спектр перерахованих дисциплін вибудовує загальні епістемологічні й когнітологічні джерела до методології вивчення літературно-художніх взаємодій.

Література:

1. Буданов В. Г. Эволюция дисциплинарного знания как процесс междисциплинарного согласования / В. Г. Буданов // Синергетическая парадигма. Человек и общество в условиях нестабильности. – М., 2003. – С. 1-12.
2. Князева Е. Н. Трансдисциплинарность синергетики : следствия для образования / Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов // Синергетическая парадигма. Человек и общество в условиях нестабильности. – М., 2003. – 232 с.
3. Наливайко Д. С. Література в системі мистецтв як галузь компаративістики // Теорія літератури й компаративістики. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – С. 9-37.
4. Hansen-Löve A. Intermedialität und Intertextualität. Probleme der Korrelation von Wort- und Bildkunst – Am Beispiel der russischen Moderne / Aage Hansen-Löve // Dialog der Texte. Hamburger Kolloquium zur Intertextualität [hg. von W. Schmid und W.-D. Stempel]. – Wiener Slawistischer Almanach, Sonderband 11. – Wien, 1983. – S. 291-360.

МЕТАФОРИЧНІ МОДЕЛІ В ХРИСТІЯНСЬКИХ ІНТЕРНЕТ-ВИДАННЯХ

Тетяна Шиляєва

викладач

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Метафора як активне джерело концептуалізації та вербалізації понять є актуальним об'єктом різнопланових наукових досліджень. Вона пройшла шлях від засобу виразної мови до когнітивного механізму. Когнітивні метафори досліджували Н. Д. Арутюнова, В. Г. Гак, Дж. Лакофф, В. М. Телія. Об'єктом дослідження є людина, її ментальні та емоційні сфери, а також процеси сприйняття та пізнання світу. Функція експресивних та стилістичних засобів полягає в тому, щоб впливати не на раціональний, а на емоційно-асоціативний менталітет людей з метою завоювання їхньої довіри [1, с. 135].

У рамках когнітивістики розвивається теорія концептуальної метафори, яка пов'язана з усвідомленням метафори як концептуального явища – способу думати про одну область через призму іншої. Метафора – це інструмент осмислення нових